

**„Żyję zdrowo, wesoło i czysto
w zgodzie z otaczającym światem”**

**Program edukacji ekologicznej prowadzonej w ramach zajęć
terapeutycznych dla dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w
Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej**

Opracowanie
mgr Beata Bączyńska
mgr Dagmara Rogosz-Modrzejewska

Police 2017 rok

Spis treści:

1. WPROWADZENIE
2. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU
3. CELE PROGRAMU EDUKACJI EKOLOGICZNEJ
 - A) CELE OGÓLNE
 - B) CELE SZCZEGÓŁOWE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ
4. PROCEDURA OSIĄGANIA CELÓW
5. HARMONOGRAM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ
6. EWALUACJA PROGRAMU
7. LITERATURA

I. WPROWADZENIE

Podstawowym założeniem działań rehabilitacyjnych i terapeutycznych jest traktowanie rozwoju dziecka jako integralnego i całościowego procesu warunkowanego przez czynniki genetyczne i środowiskowe. Bazą rozwoju jest aktywność umożliwiająca uczenie się. Czynniki zewnętrzne wyznaczające rozwój dziecka to otaczające go środowisko i zachodzące w nim procesy uczenia się. Poznanie bazuje na wcześniej nabytym doznaniu. Istotą uczenia się jest odbieranie bodźców, wrażeń oraz ich łączenie w struktury poznawcze, które wraz z zorganizowanymi ruchami dziecka tworzą schematy działań. Dzięki nim może ono się rozwijać i przystosowywać co jest celem oddziaływań terapeutów.

Szczególnie ważne jest więc rozwijanie naturalnej potrzeby wielowymiarowego poznawania przez dziecko świata i siebie w bezpośrednim kontakcie z rzeczywistością. Zatem ważne jest budzenie zaciekawienia dziecka otaczającą je rzeczywistością i umożliwienie mu poznawania jej poprzez obserwowanie, odkrywanie, przeżywanie, przekształcanie i eksperymentowanie. Działania te prowadzą do rozwoju zainteresowań, dużego zaangażowania dzieci w procesie uczenia się, motywowania ich działania oraz kształtowania postaw i umiejętności badawczych. Dzieci poznają praktyczną wiedzę, doświadczają emocji, radości i zaspokajają swą ciekawość. To zapewniają zmysły, które muszą być skierowane na środowisko. Eksplorując i doświadczając środowisko przyrody zdobywają i utrwalają wiedzę, która tak bardzo jest potrzebna w codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza dzieci niepełnosprawnych lub przejawiających deficyty i dysfunkcje rozwojowe ponieważ ich doświadczanie rzeczywistości bywa ograniczone.

Zespół specjalistów pracujący w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej podejmuje działania mające na celu jak najwcześniejsze wykrycie i zlikwidowanie bądź korygowanie zaobserwowanych u dziecka nieprawidłowości w rozwoju oraz odpowiednie dobranie ćwiczeń do jego indywidualnych potrzeb, zapobieganie nieprawidłowościom rozwojowym, ustalenie wieloprofilowego programu usprawniania .

Wieloprofilowy program usprawniania powinien być jasno sformułowany mieć określone cele i zadania do realizacji oraz zawierać procedurę ich wykonania. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna proponuje w roku 2017 program usprawniania oprzeć o zasady funkcjonowania przyrody i uświadamiać podopiecznym konieczność dbania o środowisko. W związku z tym proponujemy zestaw ćwiczeń i zabaw, które przyczynią się do stymulacji rozwoju psychofizycznego naszych podopiecznych, a tym samym do wzrostu świadomości ekologicznej ich rodziców, którzy współuczestniczą w procesie terapii swoich dzieci.

Pomysł wykorzystania w ramach zajęć terapeutycznych elementów edukacji ekologicznej zrodził się na skutek obserwacji dzieci podczas zajęć terapeutycznych. Często zdarza się, że dzieci znają las tylko z obrazków, rozpoznają nieliczne naturalne odgłosy i zapachy przyrody. Rodzice dzieci dysfunkcyjnych często nie mają czasu ani możliwości, by zapoznać dziecko z prawdziwą przyrodą. Pisząc ten program mamy zamiar zwrócić szczególną uwagę na wielostronne uczestnictwo dzieci w działaniu, przeżywaniu i

poznawaniu otaczającej przyrody. Podstawą zrozumienia, że człowiek jest częścią przyrody, jest kontakt z nią. Realizując ten program mamy zamiar dać dzieciom szansę bezpośredniego obcowania z przyrodą, poprzez osobiste przeżycia i aktywne działania oraz rozbudzenie postaw proekologicznych u ich rodziców.

Do współpracy przy realizacji tego programu chcemy zaprosić Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tanowie

KORZYŚCI DLA DZIECI

- ⌘ ROZWIJANIE ZAMIŁOWANIA DO PRZYRODY
- ⌘ STYMULACJA ROZWOJU PSYCHOFIZYCZNEGO
- ⌘ BEZPOŚREDNIE DOŚWIADCZANIE WIELOZMYSŁOWE ŚWIATA PRZYRODY
- ⌘ DOSTRZEGANIE I NA MIARĘ MOŻLIWOŚCI DZIECI ROZUMIENIE ZJAWISK ZACHODZĄCYCH W PRZYRODZIE
- ⌘ WYRABIANIE ODPOWIEDZIALNOŚCI I TROSKI O OTACZAJĄCY NAS ŚWIAT ZWIERZĄT I ROŚLIN
- ⌘ POSZERZANIE WIEDZY NA TEMAT ŚRODOWISKA, W KTÓRYM ŻYJĄ

KORZYŚCI DLA RODZICÓW

- ⌘ PEDAGOGIZACJA RODZICÓW POPRZEZ DEMONSTROWANIE SPOSOBÓW ZABAWY Z DZIEĆMI W NATURALNYM ŚRODOWISKU
- ⌘ KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI PROZDROWOTNEJ I EKOLOGICZNEJ

KORZYŚCI DLA PLACÓWKI

- ⌘ PROMOWANIE PORADNI W ŚRODOWISKU POPRZEZ POSZERZONĄ OFERTĘ EDUKACYJNO-TERAPEUTYCZNĄ

KORZYŚCI DLA TERAPEUTÓW

- ⌘ ROZWIJANIE KREATYWNOŚCI
- ⌘ SAMOREALIZACJA, DAJĄCA POCZUCIE SATYSFAKCJI
- ⌘ INSPIRACJA DLA TWÓRCZYCH ROZWIĄZAŃ
- ⌘ ZAPEWNIENIE ATRAKCYJNOŚCI OFERTY EDUKACYJNEJ

II. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

W ramach działań Poradni realizowane są różnorodne formy zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych : terapia logopedyczna, terapia pedagogiczna,

rehabilitacja ruchowa, terapia SI, terapia Metodą Ruchu Rozwijającego wg W. Sherborne i program ogólnorozwojowy pod nazwą „Gimnastyka mózgu i ciała”.

W ramach wymienionych oddziaływań realizowane są szczegółowe cele i specyficzne dla danej metody terapii sposoby ich realizacji, dostosowane do poszczególnych uczestników zajęć. Edukacja ekologiczna rozumiana jako „świadomie zamierzona, celowa, planowa, systematyczna i stopniowa działalność nauczyciela (rodziców, opiekunów) wobec dzieci przy ich pozytywnej motywacji i wielostronnej działalności..” (cyt. wg E. J. Frątczak) ma uzupełnić każdą z wymienionych form terapii o bezpośrednie doświadczenie. Pozwalając dzieciom w sposób naturalny doświadczyć wielozmysłowo i poprzez bezpośrednie poznanie tego o czym im opowiadano, co widziały na ilustracjach lub słuchały na płytach CD. Ponadto poprzez ruch i zabawę w naturalnym środowisku dzieci będą wprowadzane w podstawowe elementy ochrony środowiska naturalnego, które będą kształtować postawę ekologiczną. Postawa ta będzie charakteryzowała się ciekawością świata i współzależnością występującą w tym świecie, poczuciem więzi z przyrodą i ludźmi oraz uczeniem się odpowiedzialności za przyrodę i środowisko.

Program przeznaczony jest dla dzieci w wieku przedszkolnym ponieważ one objęte są wczesnym wspomaganie rozwoju i został opracowany zgodnie z Podstawą Programową wychowania przedszkolnego (Dz. U. Nr 61 z 19. 06. 2001, poz. 625) . Można go więc traktować również jako rozszerzenie treści z następujących obszarów edukacyjnych: Poznawanie i rozumienie siebie i świata. Nabywanie umiejętności poprzez działanie. Budowanie systemu wartości

W programie nie ma podziału na grupy wiekowe ponieważ dzieci objęte terapią są kwalifikowane do grup według ich potrzeb rozwojowych, a nie wieku kalendarzowego.

Program ma umożliwić dzieciom, na różnych poziomach, poszerzanie i pogłębianie wiadomości zgodnie z ich możliwościami intelektualnymi i percepcyjnymi. Zadania dobierane będą w taki sposób, aby były ciekawe, pobudzały do myślenia, poszukiwania, a przede wszystkim do działania.

Program jest rozszerzeniem i kontynuacją wdrażanych programów terapeutyczno-rewalidacyjnych i stanowi narzędzie do osiągnięcia nadrzędnego celu terapii jakim jest wspomaganie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonym potencjałem i możliwościami rozwojowymi, w zgodzie ze środowiskiem społeczno – kulturowym i przyrodniczym.

III CELE PROGRAMU EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Edukacja ekologiczna wpleciona w założenia metod terapeutycznych ma na celu kształtowanie wrażliwości oraz racjonalnego stosunku do środowiska przyrodniczego, które postrzegane jest jako najbardziej naturalna forma życia dziecka i najbliższe środowisko stymulujące jego rozwój.

A) CELE OGÓLNE

1. Rozbudzanie potrzeby kontaktu z przyrodą oraz uświadomienie znaczenia otaczającego środowiska naturalnego w kontekście rozwoju dziecka.
2. Postrzeganie ekosystemu jako środowiska inspirującego do naturalnych oddziaływań wychowawczo-edukacyjno-terapeutycznych;
3. Edukacja ekologiczna - uświadomienie odpowiedzialności za stan środowiska w najbliższym otoczeniu i zaznajomienie z podstawowymi zasadami ochrony środowiska i rozumienia konieczności ich przestrzegania
4. Poznanie współzależności między człowiekiem, a środowiskiem oraz kształtowanie opiekuńczego stosunku do siebie, roślin i zwierząt;

B) CELE SZCZEGÓŁOWE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Dziecko zdobywa podstawowe wiadomości dotyczące:

- ☒ słownictwa o treści przyrodniczo – ekologicznej
- ☒ obiektów i zjawisk w najbliższym środowisku
- ☒ postrzegania zależności między człowiekiem, a środowiskiem
- ☒ zasad ochrony przyrody
- ☒ segregowania i wtórnego wykorzystania niektórych odpadów

Dziecko zdobywa podstawowe umiejętności w zakresie:

- ☒ obserwacji środowiska i wnioskowania, porównywania, analizowania na podstawie obserwacji, zabaw badawczych
- ☒ kształcenie szacunku do przyrody i jej piękna
- ☒ postrzegania zależności pomiędzy stanem środowiska zdrowiem człowieka
- ☒ mądrego korzystania z zasobów natury
- ☒ dostrzegania nieprawidłowości i reagowania na nie w trosce o przyrodę
- ☒ uczestnictwa w działaniach mających na celu ochronę i zapobieganie dewastacji środowiska
- ☒ segregowania i wtórnego wykorzystywania niektórych odpadów

Dziecko kształci postawy i przekonania dotyczące:

- ☒ znaczenia i piękna obiektów, zjawisk w najbliższym środowisku przyrodniczym
- ☒ konieczności czynnej ochrony środowiska naturalnego
- ☒ ekologicznego stylu życia
- ☒ potrzeby segregowania odpadów, wykorzystywania surowców wtórnych

Tak sformułowane cele stwarzają warunki do kształtowania u dziecka postawy proekologicznej, zdolności poznawania zjawisk przyrodniczych i społecznych oraz poczuciem więzi z przyrodą i ludźmi jako częścią najbliższego środowiska

IV. PROCEDURA OSIĄGANIA CELÓW

W celu przeprowadzenia prawidłowej realizacji przedstawionego programu istotne jest stosowanie metod i technik aktywizujących przy jednoczesnym ograniczeniu metod podających. Metody i techniki aktywnego poznawania zachęcają dzieci do samodzielności w rozwiązywaniu problemów, nauczają systematyczności i współpracy w grupie, wzmacniają wiarę we własne siły, rozwijają wyobraźnię, myślenie i spostrzeżenie u dzieci.

Propozycje metod:

- ☞ zabawa naśladowcza
- ☞ pedagogika zabawy
- ☞ opowieści ruchowe
- ☞ zajęcia terenowe
- ☞ zabawy badawcze
- ☞ obserwacje
- ☞ eksperyment
- ☞ gry dydaktyczne
- ☞ inscenizacje

Sprawna i efektywna realizacja programu wymaga stosowania przez nauczyciela odpowiednich, urozmaiconych form prowadzenia zajęć /indywidualnej, w zespołach i zbiorowej/ z uwzględnieniem predyspozycji indywidualnych dzieci.

Propozycja technik ekologicznych:

- ☞ ścieżka przyrodnicza
- ☞ ścieżka zdrowia
- ☞ gawędy
- ☞ inwentaryzacja elementów przyrodniczych
- ☞ zabawy tropiące
- ☞ biesiady ekologiczne

Odpowiedni dobór technik pozwoli wzbogacić dzieciom wiedzę o środowisku przyrodniczym, wytworzy emocjonalną więź, która pozwoli na kształtowanie postawy w harmonii z przyrodą.

Szczegółowe propozycje wykorzystania metod pracy z dziećmi o istotnym zaburzeniu rozwoju funkcji poznawczych

1. Poznawanie rodzaju tworzywa z jakiego wykonane są różne przedmioty : plastik , szkło, papier . Kategoryzowanie rzeczy pod względem materiału z jakiego są wykonane , wrzucanie ich do odpowiednich pojemników .

Jest to przygotowanie dzieci do późniejszego segregowania śmieci i umiejętności korzystania z pojemników do tego przeznaczonych.

Pomoce dydaktyczne : duże , kolorowe pojemniki , na przykład napoje w różnych opakowaniach .

2. Rozpoznawanie i nazywanie owoców , warzyw i innych produktów do jedzenia .

Pomoce dydaktyczne : sztuczne i prawdziwe różne produkty do jedzenia.

3. Rozpoznawanie dźwięków otoczenia np. głosy zwierząt , zjawisk przyrodniczych – wiatr, szum morza ,burza , padający deszcz itp.

Pomoce dydaktyczne : płyty z dźwiękami oraz ilustracje przedstawiające odpowiednie dźwięki , odtwarzacz płyt Cd .

4. Malowanie i wyklejanie plasteliną dużych ilustracji obrazujących rośliny.

Pomoce dydaktyczne: farby , pędzle , plastelina , duże ilustracje roślin.

5. Rozpoznawanie i nazywanie miejsc związanych z naturalnym środowiskiem : morze i plaża , las , park , jezioro , dżungla itp.

Pomoce dydaktyczne: plansze obrazujące wyżej wymienione miejsca , ewentualnie tablice magnetyczne z możliwością doczepiania pojedynczych elementów w odpowiednich miejscach np. morze – statek , las – grzyby , park – ławki , lampy , jezioro – łódka , kajak itp.

6. Rozpoznawanie nazywanie zwierząt i umieszczanie ich w odpowiednich środowiskach , dobieranie co do nich pasuje (co jedzą , gdzie śpią)

Pomoce dydaktyczne : odpowiednie gry planszowe , puzzle , książki z zagadkami .

7. Wskazywanie i nazywanie właściwych przedmiotów : Co lata ? Co jeździ? Co pływa ?

Pomoce dydaktyczne : zabawki przedstawiające odpowiednie przedmioty (samolot , helikopter , latawiec, pociąg , samochód , statek , kajak , płetwy , kółko ryba itp.) plansze ilustrujące przestrzeń powietrzną , wodę , ulicę . Zadaniem jest układanie zabawek zgodnie z tym czy dana rzecz lata , pływa czy jeździ.

8. Rozpoznawanie zapachów i dopasowywanie ich do przedmiotu .

Pomoce dydaktyczne : zestaw pojemników z zapachami i pasujące do nich ilustracje .

V. HARMONOGRAM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Przewidywany czas realizacji programu
15.09.2017 do 15.11.2017.

Przewidzianych jest sześć spotkań tematycznych w miesiącach warunkujących cieplejszą aurę by umożliwić swobodną realizację zajęć na świeżym powietrzu.

Podczas kolejnych spotkań zaplanowano następujące bloki tematyczne

1. Moje spotkanie z lasem

Cele:

- Kształtowanie przyjaznego stosunku do przyjaznego świata przyrody,
- Kształtowanie podstawowych zasad ochrony przyrody,
- Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska społ.,
Rozwijanie aktywnych form wypoczynku na łonie przyrody,

Proponowane formy i metody pracy

- Obserwacja środowiska leśnego – wpływ odpadów na środowisko leśne,
- Las – domem zwierząt i roślin – poznawanie gatunków drzew, roślin
- Zorganizowanie akcji pod hasłem „sprzątanie świata” wspólnie z rodzicami

1. Świat woła o pomoc

Cele:

- Rozumienie konieczności ochrony środowiska naturalnego,
- Kształtowanie świadomości dzieci o konieczności segregowania odpadów,
- Ukazanie dzieciom potrzeby ograniczania ilości śmieci (np. przez opakowania wielokrotnego użytku),
- Ukazanie skutków złego zachowania się dzieci w lesie – nie śmiećmy.

Proponowane formy i metody pracy

- Wycieczka integracyjna z rodzicami do lasu,
- Czy mój dom jest ekologiczny? – zorganizowanie zbiórki odpadów,
- Prace plastyczne z rozmaitych odpadów bezpiecznych dla dzieci.

3. Kochajmy naszą ziemię i jej czyste wody

Cele:

- Nabywanie przekonania, że woda jest niezbędnym czynnikiem dla życia na ziemi,
- Dostrzeganie znaczenia wody dla najbliższego środowiska zwierzęcego i roślinnego,
- Ukazanie skutków wypuszczania ścieków do rzeki – zanieczyszczenie,
- Rozumienie konieczności ochrony środowiska przed zniszczeniem,

Proponowane formy i metody pracy:

- „Czysta i zdrowa woda” – cykl doświadczeń, obserwacje.

- Wycieczka nad rzekę – zapoznanie ze środowiskiem rzecznym, obserwacja rzeki, jej charakterystycznej barwy i zapachu,
- Oszczędzajmy wodę – wykonywanie ilustrowanych plakatów oszczędzania wody w domu.

4. Festyn ekologiczny

Cele :

- uzmysłowienie dzieciom, że troska o przyrodę jest troską o nas samych i nasze spokojne życie,

Proponowane formy i metody pracy:

zorganizowanie festynu dla dzieci i rodziców pod hasłem „Żyje zdrowo, wesoło i czysto w zgodzie z otaczającym mnie światem” – podsumowanie

5. Oddychajmy zdrowym i czystym powietrzem

Cele :

- Uświadomienie dzieciom, że powietrze jest niezbędnym do życia składnikiem środowiska i dlatego musi być czyste
- Nabywanie wiadomości o szkodliwym wpływie gazów przemysłowych na środowisko przyrodnicze,
- Wdrażanie do częstego przebywania na świeżym powietrzu,
- Czerpanie wrażeń estetycznych ze sztuki i natury,

Proponowane formy i metody pracy:

- Spacerowanie ulicami miasta,
- Opowiadanie o tematyce zanieczyszczeń powietrza pt. „Pan komin był chory”,
- Tworzenie pogodnych i zanieczyszczonych krajobrazów poprzez malowanie i wyklejanie
- Czy powietrze potrzebne jest nam do oddychania? - cykl doświadczeń,

VI. EWALUACJA PROGRAMU

Celem ewaluacji programu jest pozyskanie informacji o poziomie wiedzy i umiejętności dzieci w zakresie edukacji ekologicznej oraz skuteczności metod i technik aktywności wprowadzanych do zajęć z dziećmi.

Należy przede wszystkim skupić się na ocenie trzech aspektów:

- ☒ poziom wiedzy i umiejętności dzieci
- ☒ aktywna postawa wobec ochrony przyrody
- ☒ postrzeganie koncepcji programu przez rodziców

Oceny można dokonać na podstawie:

- ☒ obserwacji dzieci w czasie zajęć i zabaw
- ☒ rozmowy indywidualnej

- ☒ obrazkowych testów,
- ☒ informacji zwrotnej od rodziców dotyczącej wpływu programu na zachowania ekologiczne dzieci w życiu codziennym

Wyniki ewaluacji pozwolą na określenie przydatności programu oraz dadzą wskazówki do jego uzupełnienia czy zmodyfikowania.

VII. LITERATURA:

- ☒ Campbell B., - Ekologia człowieka, PWN 1995, Warszawa 1995;
- ☒ Dudzikowa M., -Wychowanie przez aktywne uczestnictwo, WSiP, Warszawa 1987;
- ☒ Frątczak E. i J., - „Edukacja ekologiczna przedszkolaka”, Bydgoszcz 1996r.
- ☒ Kielar-Turska M., -Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata, WSiP, Warszawa 1992;
- ☒ Sojda D., -Bądź mistrzem-przyjacielem czyli edukacja ekologiczna na wesoło, Ośrodek Edukacji Ekologicznej, Kraków 1993.